

**TALSU NOVADA
ATTĪSTĪBAS
PROGRAMMA
2021. – 2027. GADAM**

STRATĒĢISKĀ DAĻA

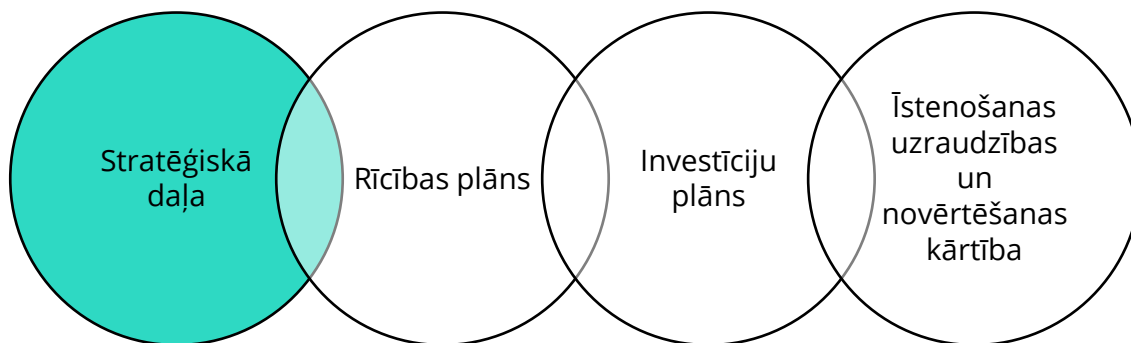
2021

Ievads

Talsu novada Attīstības programma (turpmāk – Attīstības programma) ir vidēja termiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā noteiktas vidēja termiņa prioritātes un rīcības, kuras pašvaldība apņēmusies īstenot novada ilgtspējīgas, integrētas un koordinētas attīstības nolūkos.

Attīstības programma izstrādāta, ievērojot Talsu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2022. – 2040. gadam (turpmāk – IAS) projektu un izvērtējot nacionālā līmeņa, Kurzemes plānošanas reģiona un blakus esošo pašvaldību - Kuldīgas, Ventspils un Tukuma novada plānošanas dokumentus.

Attīstības programmu veido vairākas sadaļas, t.sk. **Stratēģiskā daļa**, kurā iekļautas plānotās darbības Stratēģiskajā daļā izvirzīto uzdevumu īstenošanai.

Attēls 1: Talsu novada Attīstības programmas 2021. - 2027. gadam struktūra

Attīstības programmas izstrāde veikta saskaņā ar domes lēmumu¹, spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem², jaunajam Talsu novadam saistošiem attīstības plānošanas dokumentiem³ un balstoties labajā praksē attīstības plānošanā. Ņemti vērā Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) metodiskie ieteikumi attīstības programmu izstrādei reģionālā un vietējā līmenī, kā arī dažādu nozaru politikas vadlīnijas.

1 Talsu novada domes 24.09.2020. lēmums Nr.428 (Protokols Nr.25, 15.punkts) "Par Talsu novada Attīstības programmas 2021. – 2027. gadam izstrādi"

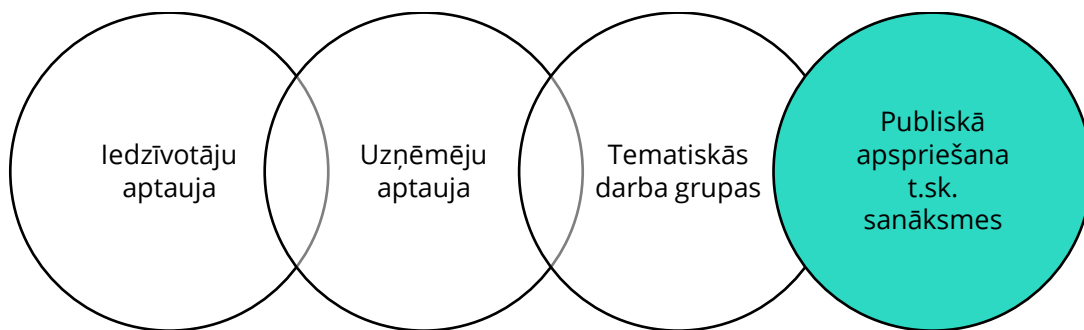
2 Likums "Par pašvaldībām" (09.06.1994.), Teritorijas attīstības plānošanas likums (01.12.2011.), Attīstības plānošanas sistēmas likums (01.01.2009.) Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums (10.06.2020.), Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumi Nr. 970 "Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā" u.c.

3 Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam, Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027. gadam, Kurzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015. – 2030. gadam, Kurzemes plānošanas reģiona Attīstības programma 2021. - 2027. gadam u.c.

Talsu novada Attīstības programmas izstrādē, t.sk. sagatavojot Stratēģisko daļu, nodrošināta **sabiedrības iesaiste**.

Izstrādes procesā no 2021. gada 2. marta līdz 31. martam īstenota **iedzīvotāju aptauja** un **Uzņēmēju aptauja**. Iedzīvotāju aptaujā piedalījušies **598 respondenti**, uzņēmēju aptaujā - **55 respondenti**. Rezultāti apkopoti atsevišķā materiālā (*skat. Pašreizējās situācijas raksturojuma 1. pielikumu - Apvienotā Talsu novada iedzīvotāju un uzņēmēju aptaujas rezultāti*), kas publicēts pašvaldības mājaslapā www.talsunovads.lv 2021. gada 13. jūlijā.

2021. gadā no 26. – 29. jūlijā tika organizētas Attīstības programmas **tematisko darba grupu sanāksmes**⁴.

Attēls 2: Attīstības programmas izstrādes procesa galvenie sabiedrības līdzdalības iesaistes veidi

Dokumentu izstrādāja Talsu novada pašvaldība sadarbībā ar telpiskās plānošanas uzņēmumu SIA "Reģionālie projekti".

⁴ Stratēģijas izstrādes darba grupa 09.07.2021., tematiskās darba grupas: 1) Uzņēmējdarbības vide 26.07.2021., 2) Izglītība, sports, kultūra 26.07.2021., 3) Sociālie pakalpojumi, palīdzība, veselība, drošība 27.07.2021., 4) Infrastruktūra un mobilitāte 27.07.2021., 5) Vide un publiskā ārtelpa 28.07.2021., 6) Vietējā kopiena un pārvaldība 27.07.2021.

Satura rādītājs

1. Īss novada raksturojums.....	5
1.1. Talsu novada vizītkarte 2021	5
1.2. Sabiedrības viedoklis par attīstību	9
2. Vidēja termiņa stratēģiskie uzstādījumi.....	10
2.1. Vidēja termiņa prioritātes	10
2.2. Horizontālās prioritātes	12
2.3. Rīcības virzieni un uzdevumi	13
3. Ilgtermiņa stratēģiskie uzstādījumi un to sasaiste ar vidēja termiņa uzstādījumiem	15
4. Saskaņotība ar citiem dokumentiem	17

1.Īss novada raksturojums

1.1. Talsu novada vizītkarte 2021

	Teritorijas novietojums un platība	Talsu novads atrodas Latvijas ziemeļrietumu daļā, Kurzemes plānošanas reģionā. Teritorijas platība – 2749 km ² .
	Robežas	Ziemeļos – Baltijas jūra, Austrumos – Rīgas jūras līcis, Dienvidos – Tukuma novads un Kuldīgas novads, Rietumos – Ventspils novads.
	Administratīvā un teritoriālā struktūra	No 2021. gada 1. jūlija Talsu novada administratīvo teritoriju, kas ir sestā lielākā pašvaldības teritorija Latvijā, veido: <ul style="list-style-type: none">• četras pilsētas – Talsi, Sable, Stende un Valdemārpils,• 18 pagasti – Abava, Ārlava, Balgale, Dundaga, Ģibuļi, Īve, Kolka, Kūļciems, Laidze, Lauciene, Lībagi, Lube, Mērsrags, Roja, Strazde, Valdgale, Vandzene, Virbi. Administratīvais centrs – Talsi.
	Iedzīvotāji	Iedzīvotāju skaits 2021. gada sākumā (CSP dati) – 35 699 (no tiem 77% Talsu novada (27 391), 10% Dundagas novada (3 487), 9% Rojas novadā (3 390) un 4% Mērsraga novada iedzīvotāji (1 431)). Iedzīvotāju skaits 2021. gada sākumā pēc iedzīvotāju reģistra datiem (PLMP dati) – 38 617 (t.sk. Talsu novadā – 29689, Dundagas novadā – 2 781, Rojas novadā – 3 629 un Mērsraga novadā – 1 518). Iedzīvotāju blīvums uz km ² – 54,32 iedzīvotāji.
	Izglītība, jaunatne	Kopumā novada teritorijā reģistrētas 45 izglītības iestādes ⁵ : <ul style="list-style-type: none">• 15 izglītības iestādes, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmu,• 18 vispārējās izglītības iestādes,• 2 speciālās izglītības iestādes,• 1 bērnu un jauniešu interešu izglītības iestāde,• 1 augstākās izglītības iestādes struktūrvienība,• 9 profesionālās ievirzes izglītības iestādes. Darbojas Biznesa augstskolas “Turība” filiāle, kurā iespējams iegūt augstāko izglītību ⁶ . Novadā pieejami 3 brīvā laika pavadīšanas un jauniešu centri - Brīvā laika pavadīšana un jauniešu centrs “Strops”; Brīvā laika pavadīšanas un jauniešu centrs “Varavīksne” un Melnsila brīvā laika pavadīšanas un jauniešu centrs ⁷ .
	Kultūrvidē, kultūrvēsturiskais mantojums	24 kultūras centri (kultūras iestādes un struktūrvienības), 32 bibliotēkas, 89 amatiermākslas kolektīvi, 3 muzeji, 258 valsts aizsargājami kultūras pieminekļi.

⁵ Izglītības un zinātnes ministrija, Valsts Izglītības Informācijas sistēma

⁶ Pašvaldības mājaslapa www.talsunovads.lv

⁷ Rojas novada pašvaldības 2020. gada Publiskais pārskats

	Veselība, sociālā vide	<p>Galvenie veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēji: SIA "Talsu veselības centrs", SIA "Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca", SIA "Dundagas veselības centrs", 26 ģimenes ārstu prakses, 9 zobārstniecības iestādes, 17 aptiekas⁸.</p>
	Sporta infrastruktūra	<p>23 sporta bāzes⁹.</p>
	Transports un mobilitāte	<p>Novadu šķērso valsts galvenais autoceļš A10 Rīga–Ventspils, valsts reģionālie autoceļi: P125 Talsi–Dundaga–Mazirbe, P126 Valdgale–Roja, P127 Talsi–Upesgrīva, P128 Sloka–Talsi, P129 Talsu apvedceļš, P120 Talsi–Stende–Kuldīga, P131 Tukums-Ķesterciems-Mērsrags-Kolka, kā arī valsts vietējie autoceļi un pašvaldības ceļi.</p> <p>Teritoriju šķērso dzelzceļš Rīga–Ventspils, atrodas Rojas osta un Mērsraga osta.</p> <p>Galvaspilsēta Rīga sasniedzama ~1-2h laikā ar automašīnu atkarībā no atrašanās vietas teritorijā.</p>
	Uzņēmējdarbība un ostas	<p>Bezdarba līmenis¹⁰ 2021. gada jūnijā – 5,6%. Populārākās nozares ar lielāko gada apgrozījumu sadalījumā pa darbības veidiem 2020.gadā: graudaugu (izņemot rīsu), pākšaugu un eļļas augu sēklu audzēšana; dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecība; kravu pārvadājumi pa autoceļiem; zivju, vēžveidīgo un mīkstmiešu pārstrāde un konservēšana; mazumtirdzniecība nespecializētajos veikalos, kuros galvenokārt pārdod pārtikas preces, dzērienus vai tabaku; jauktā lauksaimniecība (augkopība un lopkopība). Lielākie uzņēmumi 2020.gadā pēc apgrozījuma: SIA "Pindstrup Latvia", SIA "Vika Wood", SIA "KRAUZERS", SIA "BRABANTIA LATVIA", SIA "Scandbio Latvia", SIA "LĪCIS-93", SIA "LATEVA", AS "Talsu Piensaimnieks", SIA "Banga Ltd", SIA "TELLUSS", SIA Zvejnieku saimniecība IRBE, SIA "TALCE", SIA "VOKA", SIA "Līcis – 99", SIA "Kurzemes sēklas", SIA "Taimiņš", SIA "Ice Berry", AS "Talsu mežrūpniecība", SIA "Talsu namsaimnieks", SIA "O.Bāres būvmateriāli" u.c.¹¹</p> <p>Novadā atrodas 2 ostas - Rojas osta un Mērsraga osta, kurās nodrošināti arī kravu pārvadājumi.</p> <p>Talsu novada teritorijā pieejamas vairāk kā 160 naktsmītnes (viesu mājas, brīvdienu mājas, kempingi un atpūtas kompleksi, gan apartamenti, kā arī telšu vietas¹²).</p> <p>Sabiedriskās ēdināšanas ziņā - vairāk kā 50 ēdināšanas vietas (kafejnīcas, restorāni utml.)¹³.</p>

⁸ Nacionālais veselības dienests, Valsts apmaksāti veselības aprūpes pakalpojumi, 2021

⁹ Sporta bāzu reģistrs www.sportaregistrs.lv, IzM (reģistrētā sporta infrastruktūra uz 29.03.2021.)

¹⁰ Nodarbinātības valsts aģentūra, Bezdarba rādītāji, 2021

¹¹ Lursoft dati un pašvaldības dati

¹² Pašvaldību mājas lapas

¹³ Pašvaldību mājas lapas

	<p>Tūrisms un publiskā ārtelpa</p>	<p>Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekraste, Dundagas pils, Rojas Jūras zvejniecības muzejs, Kaltenes dabas taka, Mērsraga bāka, Engures ezers, Talsu vecpilsēta, Sabiles pilsēta, Pedvāles mākslas parks, Sabiles mākslas, kultūras un tūrisma centrs, Sapņu ezers, Talsu pauguraine u.c.</p> <p>Esošie apskates objekti iekļauti dažādos Kurzemes tūrisma maršrutos, kā “Apkārt Engurei”, “Pastaigu un pārgājienu maršruti Sabilē un tās apkārtnē”, “Ar bērniem Talsu novadā” un daudz citi¹⁴.</p> <p>Teritoriju šķērso divi starptautiski velomaršruti – EuroVelo 10 (Apkārt Baltijas jūrai) un Eurovelo 13 (Dzelzs priekškara maršruts).¹⁵</p> <p>Teritoriju šķērso Eiropas garās distances pārgājienu maršruts gar Baltijas jūras piekrasti – “Jūrtaka”.</p>
	<p>Funkcionālās saites</p>	<p>Būtiskas funkcionālās saites ar Rīgu un Pierīgu (izglītība, darba vietas, pakalpojumi), Ventspili (izglītība, pakalpojumi, darba vietas u.c.) un Ventspils novadu (piekrastes apsaimniekošana, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas kā tūrisma galamērķi u.c.). Ar Tukuma novadu un Kuldīgas novadu abpusēja tiece pēc pakalpojumiem, darba vietu nodrošinājums, tūrisma pakalpojumi, atkritumu apsaimniekošana.</p> <p>Baltijas jūras piekrastes un tūrisma saites ar Tukuma novadu un Ventspils novadu (Eurovelo un Jūrtakas maršruti, piekrastes apsaimniekošana, ostu attīstība).</p>

Attēls 3: Talsu novada novietojums Latvijā (2021)

Attēls 4: Talsu novada novietojums Kurzemē (2021)

¹⁴ Kurzemes tūrisma asociācijas mājas lapa: www.kurzeme.lv

¹⁵ Eurovelo projekts: www.en.eurovelo.com

Attēls 5: Talsu novada teritoriālās vienības (pagasti un pilsētas) un ciemi (2021)

1.2. Sabiedrības viedoklis par attīstību

Iedzīvotāju un uzņēmēju aptaujā, kas tika organizēta no 2021. gada 2. marta līdz 31. martam (598 iedzīvotāju aptaujas respondenti, 55 uzņēmēju aptaujas respondenti), tika noskaidrots sabiedrības viedoklis par dažādām novada attīstības jomām.

Visvairāk iedzīvotāji ir **apmierināti** ar pirmsskolas izglītības pakalpojumiem, vispārējās izglītības pakalpojumiem un profesionālās ievirzes izglītību - mākslas, mūzikas, sporta skolām. **Viskritiskāk** respondenti vērtē iespēju iesaistīties pašvaldības lēmumu pieņemšanā, satiksmes infrastruktūru - autoceļus, gājējiem domāto infrastruktūru, velosipēdistu ceļus, satiksmes drošību u.c., mūžizglītības iespējas pieaugušajiem un daudzdzīvokļu namu apsaimniekošanu.

Vērtējumi dažādās jomās atšķiras, izrietot no tā, kur ir respondentu dzīvesvieta.

Iedzīvotāju ieskatā **prioritātēm infrastruktūras** attīstībā jābūt ceļu infrastruktūras remontiem (t.sk. lauku teritorijās un ielu remontiem apdzīvotās vietās), kā arī publiski pieejamo atpūtas vietu un zaļo teritoriju attīstību un bērniem un jauniešiem piemērotas rotaļu un atpūtas infrastruktūras attīstību. Arī uzņēmēju ieskatā kvalitatīvi autoceļi, pievadceļi un ielu infrastruktūra ir prioritāri attīstāmā infrastruktūra uzņēmējdarbības sekmēšanai. Detalizēti rezultāti apkopoti atsevišķā materiālā (*skat. Pašreizējās situācijas raksturojuma 1. pielikumu - Apvienotā Talsu novada iedzīvotāju un uzņēmēju aptaujas rezultāti, 2021*).

Vērtētā joma (pieejamība un kvalitāte)	Pozitīvā vērtējuma rādītājs ¹⁶
Iespēja iesaistīties pašvaldības lēmumu pieņemšanā	40%
Satiksmes infrastruktūras kvalitāte	42%
Mūžizglītības iespējas pieaugušajiem	47%
Daudzdzīvokļu namu apsaimniekošana	48%
Uzņēmumu attīstības iespējas (<i>no uzņēmēju aptaujas</i>)	50%
Profesionālās izglītības pakalpojumi	51%
Centralizētie siltumapgādes pakalpojumi	56%
Atkritumu apsaimniekošana un atkritumu šķirošanas iespējas	57%
Ģimenēm draudzīga pašvaldība	57%
Senioriem pieejami pakalpojumi un atbalsts	61%
Teritorijas attīstība kopumā	61%
Atbalsts NVO un vietējām kopienām	62%
Sabiedrības drošība	62%
Darbs ar jaunatni, atbalsts jauniešu iniciatīvām	63%
Informācija par pašvaldības darbu	64%
Centralizētie ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumi	66%
Veselības aprūpe	68%
Vides sakoptība un publiskā ārtelpa	71%
Pašvaldības sniegtie pakalpojumi	73%
Sociālās aprūpes pakalpojumi	73%
Sabiedriskā transporta pakalpojumi	74%
Sporta un aktīvās atpūtas iespējas	74%
Kultūras un izklaides iespējas, bibliotēku pakalpojumi	75%
Telekomunikācijas pakalpojumi	78%
Sadzīves pakalpojumi	79%
Profesionālās ievirzes izglītība	86%
Vispārējās izglītības pakalpojumi	89%
Pirmsskolas izglītības pakalpojumi	91%

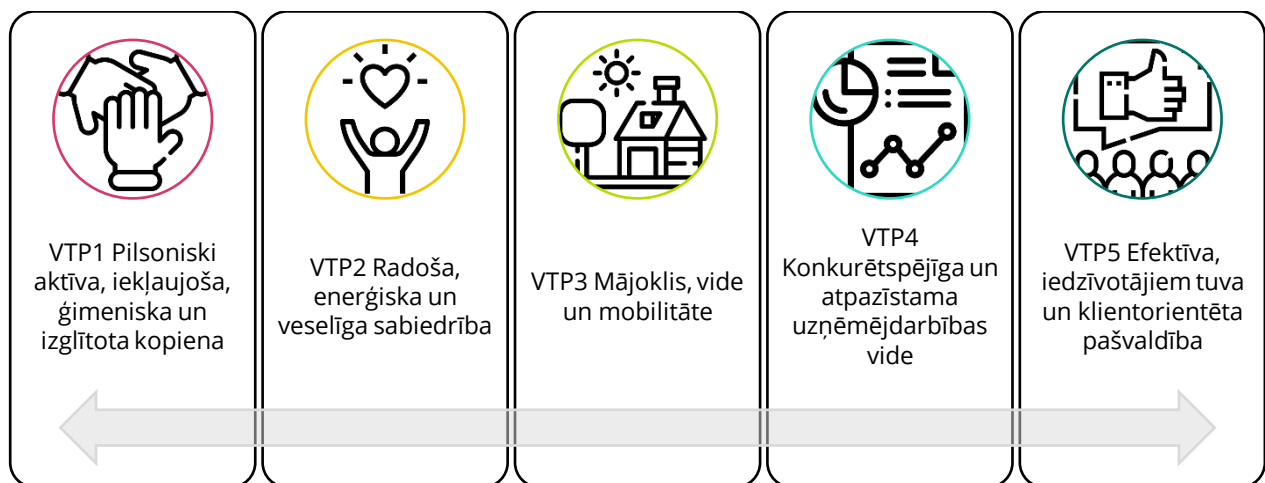
¹⁶ Pozitīvā vērtējuma rādītājs aprēķināts, ņemot vērā to respondentu skaitu, kuri konkrēto jomu novērtējuši apmierinoši un drīzāk apmierinoši, pret to respondentu skaitu, kuri snieguši novērtējumu par jomu (atbildot ar „apmierina”, „drīzāk apmierina”, „drīzāk neapmierina” vai „neapmierina” jeb neskaitot tos respondentus, kuri nav snieguši vērtējumu par jomu, izvēloties atbildi „nav viedokļa / neizmantoju”).

2. Vidēja termiņa stratēģiskie uzstādījumi

2.1. Vidēja termiņa prioritātes

Talsu novadam līdz 2027. gadam attīstības priekšplānā izvirzītas 5 vidēja termiņa prioritātes. Tās noteiktas, ņemot vērā:

- Talsu novada attīstības tendences (*skat. Pašreizējās situācijas raksturojumu*),
- sabiedrības viedokli (*skat. Apvienotā Talsu novada iedzīvotāju un uzņēmēju aptaujas rezultāti, 2021*),
- tematisko darba grupu priekšlikumus (darba grupas organizētas 2021. gada jūlijā),
- ievērojot attīstības plānošanas pēctecības un saskaņotības principus (t.sk. izvērtējot līdzšinējos apvienotā novada teritorijas attīstības plānošanas dokumentus, ilgtspējīgas attīstības stratēģijas projektu, Kurzemes plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentus, nacionāla līmeņa attīstības plānošanas dokumentus),
- ņemot vērā globālās tendences un labo praksi attīstības plānošanā.

Attēls 6: Talsu novada vidēja termiņa prioritātes

Noteiktās prioritātes ir līdzvērtīgas. Tās veido ietvaru rīcības virzieniem, no tiem tālāk izrietošajiem uzdevumiem, kas ir pamats Rīcības plānam un Investīciju plānam (atsevišķas Attīstības programmas sadaļas).

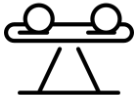

Zemāk pieejams katras vidējas termiņa prioritātes detalizētāks skaidrojums:

Vidēja termiņa prioritāte		Skaidrojums
	VTP1	<p>Pilsoniski aktīva, iekļaujoša, ģimeniska un izglītota kopiena</p> <p>Attīstības priekšplānā izvirzītas sabiedrības līdzdalības iespējas, vietu unikalitātes un tradīciju saglabāšana, izkopšana un ilgtspēja, kā arī izglītība visa mūža garumā. Tiek akcentēta iekļaujošas vides veidošana, nodrošinot to, ka ikviens jūtas piederīgs un iesaistīts novada aktivitātēs, var saņemt atbalstu savām iniciatīvām, kas sekmē novada attīstību. Talsu novadā labi jūtas ģimenes ar bērniem, jaunieši, seniori, cilvēki ar īpašām vajadzībām, tie, kas atkal atgriezušies atpakaļ uz dzīvi novadā u.c. sabiedrības grupas. Nozīmīgu ieguldījumu novada attīstībā sniedz nevalstiskās organizācijas, ar kurām pašvaldībai izveidota efektīva sadarbība.</p>
	VTP2	<p>Radoša, enerģiska un veselīga sabiedrība</p> <p>Daudzveidīga un kvalitatīva kultūrvide nodrošina sabiedrības iespējas kvalitatīvi pavadīt savu brīvo laiku un veicina iedzīvotāju radošo potenciālu. Sakārtota sporta un aktīvās atpūtas infrastruktūra un kopīgas aktivitātes veicina iedzīvotāju rūpes par savu veselību. Pieejama un kvalitatīva veselības aprūpe, sociālie pakalpojumi un atbalsts krīzes situācijās, sabiedriskā drošība sniedz iedzīvotājiem drošības sajūtu, kam ir tieša ietekme uz iedzīvotāju labklājību un labbūtību.</p>
	VTP3	<p>Mājoklis, vide un mobilitāte</p> <p>Kvalitatīva satiksmes infrastruktūra un pakalpojumi ir mugurkauls novada teritorijas attīstībai. Tas nodrošina iedzīvotāju iespējas saņemt visus pakalpojumus, iesaistīties ekonomiskajās aktivitātēs, kā arī ērti pārvietoties gan ārpus novada, gan novada teritorijā. Lai nodrošinātu kvalitatīvu dzīves vidi, jaunu mājojļu būvniecība un esošā dzīvojamā fonda renovācija ir priekšnosacījums, lai iedzīvotāji izvēlētos dzīvot novadā. Fiziskās vides kvalitāti ietekmē pašvaldības rūpes arī par dabas resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu (t.sk. piekrastes), vides aizsardzību, kvalitatīvas publiskās ārtelpas veidošanu un pielāgošanos klimata pārmaiņām.</p>
	VTP4	<p>Konkurētspējīga un atpazīstama uzņēmējdarbības vide</p> <p>Aktīva uzņēmējdarbības vide nodrošina novada ekonomisko pastāvību un rada darbavietas iedzīvotājiem, tādēļ būtiski atbalstīt esošos uzņēmējus un veicināt jaunu darbavietu izveidi, kā arī izmantot dabas resursu (t.sk. piekrastes potenciālu) sekmējot ostu un tūrisma attīstību.</p>

	VTP5	Efektīva, iedzīvotājiem tuva un klientorientēta pašvaldība	Lai nodrošinātu pārējo prioritāšu īstenošanu, nepieciešama efektīva, koordinēta un klientorientēta pārvaldība. Klientorientētu principu ieviešana nozīmē jebkuru pakalpojumu, procesu, aktivitāšu, informācijas veidošanu, ņemot vērā iedzīvotāj, uzņēmēju, sadarbības partneru, novada viesu u.c. lietotāju perspektīvu. Tas kopumā uzlabo saskarsmes, pakalpojumu saņemšanas, komunikācijas pieredzi un kopējo pašvaldības tēlu, reputāciju un iedzīvotāju apmierinātību.
---	-------------	---	---

2.2. Horizontālās prioritātes

Līdzās tematiskajām vidēja termiņa prioritātēm izvirzītas Talsu novada horizontālās prioritātes, ņemot vērā to, ka tās caurvij visas attīstības jomas. Nepieciešamības gadījumā horizontālās prioritātes var izmantot kā rīcību virzienus Rīcību plānā.

<i>Horizontālā prioritāte</i>	<i>Skaidrojums</i>
	Līdzsvarota teritorijas attīstība Policentriska attīstība, investīcijas veicot pēc skaidriem, saprotamiem kritērijiem vienāda līmeņa attīstības centros, sekmējot pakalpojumu un infrastruktūras pieejamību un sasniedzamību vienmērīgi visā novada teritorijā.
	Pieejamība Fiziskās vides (ēkas, publiskā ārtelpa u.c.), sociālās telpas (iekļaujoši risinājumi izglītībā, kultūrā, sportā u.c. jomās) pieejamība ikvienam, publisko pakalpojumu pieejamība (t.sk. digitāli pieejama tā, lai ir ērti no lietotāja perspektīvas).
	Vienlīdzīgu iespēju politika Vienlīdzība un nediskriminācija.
	Covid-19 pandēmijas seku mazināšana, Covid-19 pandēmijas ietekmes mazināšana gan īstermiņā, gan ilgtermiņā.
	Datos balstītu lēmumu pieņemšana Datu vākšana, analīze, datu sistēmas uzturēšana u.c. rīcības, kas nodrošina to, ka situācijas monitoringam un lēmumu pieņemšanai pieejami kvalitatīvi dati.

Balstoties izvirzītajās vidēja termiņa prioritātēs, noteikti rīcības virzieni (RV) – pasākumu kopums, kas sekmē prioritāšu sasniegšanu. Talsu novadam stratēģisko uzstādījumu sasniegšanai vidējā termiņā līdz 2027. gadam kopā **izvirzīti 19 rīcības virzieni**. Stratēģisko daļu papildina **49 uzdevumi** – iniciatīvu kopumi, kas skaidri definē veicamās aktivitātes katrā no rīcības virzieniem.

Rīcības virzienu un uzdevumu numerācijai nav prioritāras nozīmes – visi virzieni ir vienlīdz svarīgi sabalansētai un ilgtspējīgai novada attīstībai.

2.3. Rīcības virzieni un uzdevumi

Rīcības virziens	Uzdevumi
VTP1 Pilsoniski aktīva, iekļaujoša, ģimeniska un izglītota kopiena	
RV1 Kopiena	<ul style="list-style-type: none"> U1. Veicināt sabiedrības iesaisti, pašiniciatīvu un lokālplatriotismu U2. Sekmēt nevalstiskā sektora darbību U3. Attīstīt darbu ar jaunatni un atbalstu jaunatnes iniciatīvām U4. Īstenot atbalsta pasākumus ģimenēm ar bērniem, remigrantiem U5. Īstenot senioru atbalsta pasākumus
RV2 Izglītība un prasmes	<ul style="list-style-type: none"> U6. Nodrošināt pieejamu, kvalitatīvu un iekļaujošu pirmsskolas, vispārējo un speciālo izglītību U7. Nodrošināt pieejamu, kvalitatīvu un iekļaujošu interešu un profesionālās ievirzes izglītību U8. Attīstīt mūžizglītību un darba tirgum atbilstošu izglītības piedāvājumu
VTP2 Radoša, enerģiska un veselīga sabiedrība	
RV3 Kultūrvide	<ul style="list-style-type: none"> U9. Nodrošināt daudzveidīgu un kvalitatīvu kultūras pasākumu piedāvājumu U10. Uzlabot kultūras iestāžu infrastruktūru un materiāli tehnisko bāzi U11. Attīstīt bibliotēku darbību
RV4 Kultūrvēsturiskais mantojums	<ul style="list-style-type: none"> U12. Saglabāt un attīstīt kultūrvēsturiskā mantojuma infrastruktūru un materiāltehnisko bāzi U13. Pilnveidot muzeju darbību un novadpētniecību
RV5 Sports un aktīvā atpūta	<ul style="list-style-type: none"> U14. Attīstīt sporta un aktīvās atpūtas pakalpojumus U15. Pilnveidot sporta un aktīvās atpūtas infrastruktūru un materiāli tehnisko bāzi
RV6 Veselības aprūpe un veicināšana	<ul style="list-style-type: none"> U16. Veicināt veselīgu dzīvesveidu U17. Pilnveidot veselības aprūpes pakalpojumus un to pieejamību
RV7 Sociālā aizsardzība un pakalpojumi	<ul style="list-style-type: none"> U18. Pilnveidot sociālo palīdzību un sociālo pakalpojumu nodrošinājumu U19. Attīstīt jaunus sociālos pakalpojumus
RV8 Drošība un civilā aizsardzība	<ul style="list-style-type: none"> U20. Uzlabot sabiedrisko kārtību U21. Attīstīt drošības infrastruktūru un materiāli tehnisko bāzi U22. Pilnveidot civilās aizsardzības pasākumu efektivitāti
VTP3 Mājoklis, vide un mobilitāte	
RV9 Mājokļi	<ul style="list-style-type: none"> U23. Attīstīt pašvaldības dzīvojamo fondu un veicināt jaunu mājokļu būvniecību U24. Uzlabot daudzdzīvokļu ēku un tām piegulošo teritoriju apsaimniekošanu
RV10 Publiskā ārtelpa	<ul style="list-style-type: none"> U25. Pilnveidot publiskās ārtelpas kvalitāti un pieejamību

Rīcības virziens	Uzdevumi
	U26. Nodrošināt pilsētu un ciemu pilsētvides attīstību
RV11 Inženierinfrastruktūra	U27. Modernizēt inženiertehnisko infrastruktūru un ūdenssaimniecības pakalpojumus U28. Uzlabot elektronisko sakaru pieejamību
RV12 Vide un dabas resursi	U29. Nodrošināt ilgtspējīgu dabas resursu apsaimniekošanu un vides aizsardzību U30. Attīstīt publisko ūdeņu izmantošanu un apsaimniekošanu U31. Nodrošināt ilgtspējīgu piekrastes apsaimniekošanu
RV13 Klimatnoturība un enerģētika	U32. Veicināt atjaunīgo energoresursu izmantošanu U33. Modernizēt un attīstīt siltumapgādes sistēmas U34. Īstenot energoefektīvus un klimatnoturīgus pasākumus
RV14 Īpašumu un vides pārvaldība	U35. Veicināt ilgtspējīgu atkritumu apsaimniekošanu un šķirošanu U36. Pilnveidot pašvaldības īpašumu pārvaldību
RV15 Mobilitāte un transporta infrastruktūra	U37. Attīstīt gājēju un velosatiksmes infrastruktūru U38. Pilnveidot satiksmes un saistīto infrastruktūru drošības un sasniedzamības uzlabošanai U39. Attīstīt iekšējo un ārējo sasniedzamību, savienojamību un mobilitātes punktu attīstību
VTP4 Konkurētspējīga un atpazīstama uzņēmējdarbības vide	
RV16 Uzņēmējdarbības attīstība	U40. Pilnveidot uzņēmējdarbības vides atbalsta pasākumus U41. Attīstīt uzņēmējdarbību sekmējošo infrastruktūru un pakalpojumus U42. Sekmēt vietējās ekonomikas dažādošanu U43. Attīstīt industriālās teritorijas un ostas
RV17 Tūrisms un viesmīlības pakalpojumi	U44. Sekmēt teritorijas atpazīstamību un uzlabot tēlu U45. Attīstīt tūrisma objektus un infrastruktūru
VTP5 Efektīva, iedzīvotājiem tuva un klientorientēta pašvaldība	
RV18 Pašvaldības pakalpojumi	U46. Attīstīt mūsdienīgus un klientorientētus pakalpojumus U47. Modernizēt publisko pakalpojumu sniegšanai nepieciešamo tehnisko nodrošinājumu
RV19 Pārvaldība un komunikācija	U48. Stiprināt novada pārvaldības modeli, kapacitāti un sadarbību iestāžu un struktūrvienību starpā U49. Attīstīt un stiprināt sadarbību ar partneriem vietējā, reģionālā, nacionālā un starptautiskā mērogā

3. Ilgtermiņa stratēģiskie uzstādījumi un to sasaiste ar vidēja termiņa uzstādījumiem

Talsu novada ilgtermiņa attīstības uzstādījumi noteikti Talsu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2022. – 2040. gadam projektā:

Vīzija

- Talsu novads – starp Dižjūru un Mazjūru - dižens, pašpietiekams un efektīvi pārvaldīts novads, kur dažādās savā unikalitātē esošās pilsētās, ciemos un laukos dzīvo pilsoniski aktīvi, labklājīgi, radoši un izglītoti ļaudis, un kur drošme, mērķtiecība un cilvēcība ir galvenās vērtības

Stratēģiskie mērķi

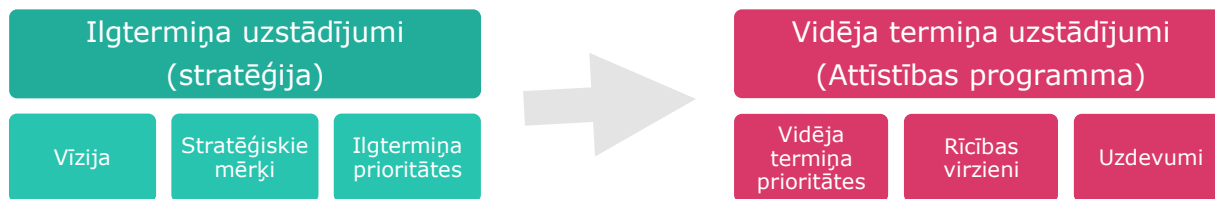
- SM1 Izglītota, aktīva un radoša sabiedrība
- SM2 Ilgtspējīga un daudzveidīga vide un mobilitāte
- SM3 Viedi izmantotos resursos un zaļā domāšanā balstīta ekonomiskā attīstība
- SM4 Efektīva, atvērta pārvaldība un sadarbība

Ilgtermiņa prioritātes

- IP1 Pieejama un kvalitatīva izglītība visos vecumos
- IP2 Uz sabiedrības vajadzībām un kopienu identitāti vērsti publiskie pakalpojumi
- IP3 Līdzsvarota un mūsdienīga pilsētu, ciemu, piekrastes un lauku attīstība
- IP4 Integrēta un daudzveidīga tūrisma, pakalpojumu, industriālo un lauku telpu attīstība

Attēls 7: Talsu novada ilgtermiņa stratēģiskie uzstādījumi (Talsu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2022. – 2040. gadam)

Balstoties Talsu novada ilgtermiņa uzstādījumos, Attīstības programmā nodrošināta sasaiste ar vidēja termiņa stratēģiskajiem uzstādījumiem.

Vidēja termiņa prioritātes (noteikti Attīstības programmā)		Stratēģiskie mērķi (noteikti Talsu novada ilgspējīgas attīstības stratēģija 2022. – 2040. gadam)			
		SM1 Izglītota, aktīva un radoša sabiedrība	SM2 Ilgtspējīga un daudzveidīga vide un mobilitāte	SM3 Viedi izmantotos resursos un zaļā domāšanā balstīta ekonomiskā attīstība	SM4 Efektīva, atvērta pārvaldība un sadarbība
VTP1	Pilsoniski aktīva, iekļaujoša, ģimeniska un izglītota kopiena	✓			
VTP2	Radoša, enerģiska un veselīga sabiedrība	✓			
VTP3	Mājoklis, vide un mobilitāte		✓		
VTP4	Konkurētspējīga un atpazīstama uzņēmējdarbības vide			✓	
VTP5	Efektīva, iedzīvotājiem tuva un klientorientēta pašvaldība				✓

Tabula 1: Vidēja termiņa prioritāšu sasaiste ar stratēģiskajiem mērķiem

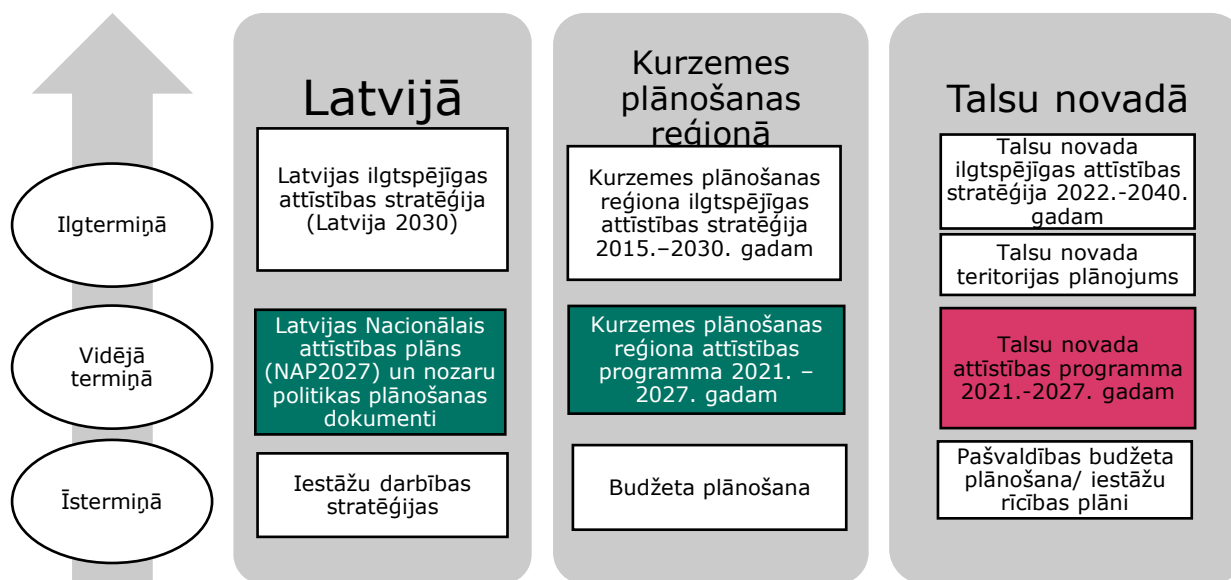
Vidēja termiņa prioritātes (noteikti Attīstības programmā)		Ilgtermiņa prioritātes (noteiktas Talsu novada ilgspējīgas attīstības stratēģija 2022. – 2040. gadam)			
		IP1 Pieejama un kvalitatīva izglītība visos vecumos	IP2 Uz sabiedrības vajadzībām un kopienu identitāti vērsti publiskie pakalpojumi	IP3 Līdzsvarota un mūsdienīga pilsētu, ciemu, piekrastes un lauku attīstība	IP4 Integrēta un daudzveidīga tūrisma, pakalpojumu, industriālo un lauku telpu attīstība
VTP1	Pilsoniski aktīva, iekļaujoša, ģimeniska un izglītota kopiena	✓			
VTP2	Radoša, enerģiska un veselīga sabiedrība		✓		
VTP3	Mājoklis, vide un mobilitāte			✓	
VTP4	Konkurētspējīga un atpazīstama uzņēmējdarbības vide				✓

VTP5	Efektīva, iedzīvotājiem tuva un klientorientēta pašvaldība	V	V	V	V
------	--	---	---	---	---

Tabula 2: Vidēja termiņa prioritāšu sasaiste ar ilgtermiņa prioritātēm

4. Saskaņotība ar citiem dokumentiem

Talsu novada vidēja termiņa stratēģiskie uzstādījumi atbilst nacionāla un reģionāla līmeņa stratēģiskajiem uzstādījumiem, iekļaujoties gan Latvijas nacionālā attīstības plāna (NAP2027), gan Kurzemes plānošanas reģiona attīstības programmas 2021. – 2027. gadam (1. redakcijas projekta) uzstādījumos.

Attēls 8: Attīstības plānošanas dokumentu matrica

Talsu novada Attīstības programma 2021. – 2027. gadam sniedz ieguldījumu arī 2015. gadā ANO Ģenerālajā asamblejā pieņemtās rezolūcijas Mūsu pasaules pārveidošana: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam 17 izvirzīto mērķu sasniegšanai. ANO noteiktie 17 ilgtspējīgas attīstības mērķi integrēti gan noteiktajās Talsu novada vidēja termiņa prioritātes, rīcības virzienos, horizontālajās prioritātēs un arī uzdevumos.

Attēls 9: ANO noteiktie 17 ilgtspējīgas attīstības mērķi (Attēla avots: UNESCO LNK)

Zemāk sniegts izklāsts par Talsu novada rīcības virzienu saskaņotību ar NAP2027 un Kurzemes plānošanas reģiona attīstības programmu 2021. – 2027. gadam (1. redakcijas projektu).

NAP2027 izvirzītie rīcības virzieni	Saistītie Talsu novada attīstības programmas rīcības virzieni	
Uz cilvēku centrēta veselības aprūpe	RV6	Veselības aprūpe un veicināšana
Psiholoģiskā un emocionālā labklājība	RV6	Veselības aprūpe un veicināšana
Stipras ģimenes paaudzēs	RV1	Kopiena
Sociālā iekļaušana	RV1 RV7	Kopiena Sociālā aizsardzība un pakalpojumi
Zinātne sabiedrības attīstībai, tautsaimniecības izaugsmei un drošībai	RV19	Pārvaldība un komunikācija
Kvalitatīva, pieejama, iekļaujoša izglītība	RV2	Izglītība un prasmes
Produktivitāte, inovācija un eksports	RV16	Uzņēmējdarbības attīstība
Darbs un ienākumi	RV16 RV17	Uzņēmējdarbības attīstība Tūrisms un viesmīlības pakalpojumi
Kapitāls un uzņēmējdarbības vide	RV16 RV17	Uzņēmējdarbības attīstība Tūrisms un viesmīlības pakalpojumi
Daba un vide – “Zaļais kurss”	RV12	Vide un dabas resursi
Tehnoloģiskā vide un pakalpojumi	RV18	Pašvaldības pakalpojumi
Līdzsvarota reģionālā attīstība	Horizontālā prioritāte – līdzsvarota teritorijas attīstība	
Mājoklis	RV9	Mājokļi
Cilvēku līdzdalība kultūras un sporta aktivitātēs	RV3 RV5	Kultūrvide Sports un aktīvā atpūta
Kultūras un sporta devums ilgtspējīgai sabiedrībai	RV3 RV4 RV5	Kultūrvide Kultūrvēsturiskais mantojums Sports un aktīvā atpūta
Saliedētība	RV1	Kopiena
Tiesiskums un pārvaldība	RV19	Pārvaldība un komunikācija
Drošība	RV8	Drošība un civilā aizsardzība

Tabula 3: Attīstības programmas rīcības virzienu sasaiste ar NAP2027

Kurzemes plānošanas reģiona attīstības programmas 2021. – 2027. gadam (1. redakcija) noteiktie rīcības virzieni	Saistītie Talsu novada attīstības programmas rīcības virzieni
RV1.1. Nepārtrauktā izglītība inovācijas kapacitātes veicināšanai	RV2 Izglītība un prasmes
RV1.2. Darbam un dzīvei sabiedrībā nepieciešamās digitālās prasmes	RV2 Izglītība un prasmes
RV1.3. Kvalitatīvas un uz cilvēku vērstas mūžizglītības pieejamība	RV2 Izglītība un prasmes
RV1.4. Cilvēkkapitāla attīstība un cilvēkresursu racionāla izmantošana	RV2 Izglītība un prasmes
RV 2.1. Konkurētspējīgas zilās ekonomikas attīstība	RV16 Uzņēmējdarbības attīstība, RV17 Tūrisms un viesmīlības pakalpojumi
RV 2.2. Zināšanu radīšana un uzņēmumu inovācijas kapacitātes veicināšana	RV16 Uzņēmējdarbības attīstība
RV 2.3. Zaļais kurss – videi draudzīgas uzņēmējdarbības attīstība	RV16 Uzņēmējdarbības attīstība
RV 2.4. Atbalsta pakalpojumu attīstība Kurzemes uzņēmējiem	RV16 Uzņēmējdarbības attīstība
RV 2.5. Uzņēmumu digitālā transformācija	RV16 Uzņēmējdarbības attīstība
RV 2.6. Uzņēmējdarbībai nepieciešamās infrastruktūras izveide un attīstība	RV16 Uzņēmējdarbības attīstība
RV 2.7. Sabiedrības uzņēmējspējas veicināšana	RV2 Izglītība un prasmes, RV16 Uzņēmējdarbības attīstība
RV 3.1. Ilgtspējīgas un efektīvas enerģijas ražošanas un izmantošanas veidu attīstība	RV13 Klimatnoturība un enerģētika
RV 3.3. Zaļās un klimatneitrālas politikas ieviešana	RV13 Klimatnoturība un enerģētika
RV 3.4. Dabas resursu ilgtspējīga apsaimniekošana	RV12 Vide un dabas resursi
RV 3.5. Pielāgošanās klimata pārmaiņām un efektīva reaģētspēja krīzes gadījumos (t.sk. infrastruktūra)	RV13 Klimatnoturība un enerģētika
RV 4.1. Attīstības centru un novada nozīmes centru sasniedzamības nodrošināšana	RV15 Mobilitāte un transporta infrastruktūra
RV 4.2. Mobilitātes, mikromobilitātes un efektīvas transporta sistēmas attīstība	RV15 Mobilitāte un transporta infrastruktūra
RV 4.3. Viedu mobilitātes risinājumu ieviešana reģionā	RV15 Mobilitāte un transporta infrastruktūra
RV 5.1. Inovatīvu, pieejamu un efektīvu pakalpojumu nodrošināšana	RV18 Pašvaldības pakalpojumi
RV 5.2. Atbildīga un vieda infrastruktūras attīstība un apsaimniekošana	RV14 Īpašumu un vides pārvaldība
RV 5.3. Pārvalde kā palīgs un atbalsts iedzīvotājiem un uzņēmējiem	RV19 Pārvaldība un komunikācija
RV 5.4. Integrēta pārvaldība reģiona attīstībai	RV19 Pārvaldība un komunikācija
RV 5.5. Kurzeme kā pievilcīga mājvieta	RV9 Mājokļi
RV 5.6. Kurzemes tēla veidošana	RV19 Pārvaldība un komunikācija
RV 6.1. Sabiedrības veselības aprūpes uzlabošana un veselīga un aktīva dzīves veida veicināšana	RV6 Veselības aprūpe un veicināšana
RV 6.2. Ilgtspējīgas un sabiedrībā balstītas sociālo pakalpojumu sistēmas ieviešana	RV7 Sociālā aizsardzība un pakalpojumi
RV 6.3. Vienlīdzīgu iespēju nodrošināšana	Horizontālā prioritāte- Vienlīdzīgu iespēju politika

Kurzemes plānošanas reģiona attīstības programmas 2021. – 2027. gadam (1. redakcija) noteiktie rīcības virzieni	Saistītie Talsu novada attīstības programmas rīcības virzieni
RV 6.4. Sociālās uzņēmējdarbības veicināšana	RV7 Sociālā aizsardzība un pakalpojumi
RV 7.1. Kultūras mantojuma saglabāšana	RV3 Kultūrvide, RV4 Kultūrvēsturiskais mantojums
RV 7.2. Kurzemes vēsturisko un mūsdienu tradīciju stiprināšana	RV3 Kultūrvide, RV4 Kultūrvēsturiskais mantojums
RV 7.3. Kultūras jaunievedumu un radošo nozaru attīstība	RV3 Kultūrvide
RV 7.4. Kultūrtelpu dažādības stiprināšana	RV3 Kultūrvide
RV 7.5. Kultūras komunikācija	RV3 Kultūrvide
RV 8.1. Vietas piederības sajūtas stiprināšana	RV1 Kopiena
RV 8.2. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības veidošana	RV1 Kopiena

Tabula 4: Attīstības programmas rīcības virzienu sasaiste ar Kurzemes plānošanas reģiona attīstības programmu

Pasūtītājs: Talsu novada pašvaldība
Attīstības programmas izstrādes vadītāja: Jolanta Skujeniece
Kontakti: Kareivju iela 7, Talsi, Talsu novads, LV-3201
tel.: +371 63232110, pasts@talsi.lv, www.talsunovads.lv

Izpildītājs: SIA "Reģionālie projekti"
Attīstības programmas izstrādes komanda: Līna Dimitrijeva, Aira
Veinberga, Jānis Ozols, Laura Dimitrijeva, Sanita Fazilova
Kontakti: Rūpniecības iela 32b – 501, Rīga, LV – 1045
tel.: +371 67320809, birojs@rp.lv, www.rp.lv

